Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
A. M. COLLINS
представено на 4 октомври 2024 година [1]

Дело C-583/23 [Delda] [i]

АК
срещу
Ministère public

(Преюдициално запитване, отправено от Cour de cassation (Касационен съд, Франция)

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Директива 2014/41/ЕС — Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси — Материален обхват — Понятие „процесуално-следствено действие“ — Връчване на акт за повдигане на обвинение, който включва и разпореждане за задържане под стража и за внасяне на гаранция — Разпит на лицето, срещу което се води наказателно производство“

Въведение

1. Настоящото преюдициално запитване, отправено от Cour de cassation (Касационен съд, Франция), се отнася до тълкуването на членове 1 и 3 от Директива 2014/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година относно Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси [2]. Запитването е отправено в рамките на производство по касационна жалба, подадена от испанска гражданка, която е била задържана във Франция, срещу решение на следственото отделение на Cour d’appel de Paris (Апелативен съд Париж, Франция), с което се отхвърля искането ѝ за отмяна на протокола от разпита ѝ, проведен от френски съдия-следовател в изпълнение на европейска заповед за разследване, издадена от испанските съдебни органи.

2. Това дело ще позволи на Съда да внесе уточнения относно материалния обхват на европейската заповед за разследване, и по-специално относно обхвата на понятието „процесуално-следствени действия“ по смисъла на посочените по-горе разпоредби от Директива 2014/41, чието изпълнение може да бъде поискано в рамките на такава заповед.

[1] Език на оригиналния текст: френски.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

[2] ОВ L 130, 2014 г., стр. 1.

Правна рамка

Правото на Съюза

Конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите — членки на Европейския съюз

3. Съгласно член 5 от Конвенцията за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите — членки на Европейския съюз [3] (наричана по-нататък „Конвенцията от 29 май 2000 г.“), озаглавен „Изпращане и връчване на документи“:

„1. Всяка държава членка изпраща процесуалните документи, предназначени за лица, които се намират на територията на друга държава членка, директно до тях, по пощенски път.

2. Процесуалните документи могат да бъдат изпратени чрез органите на замолената държава членка, само ако:

а) адресът на лицето, за което са предназначени, е неизвестен или несигурен; или

б) процесуалното право на молещата държава членка изисква доказателство за връчването на документа на адресата, различно от доказателството, което може да се получи от пощенските служби; или

в) не е било възможно връчването на документите по пощенски път; или

г) молещата държава членка има основателни причини да счита, че връчването по пощенски път ще се окаже неефективно или неподходящо.

3. Когато има основание да се счита, че адресатът не разбира езика, на който е съставен документът, документът или поне съществената част от него трябва да бъдат преведени на езика (един от езиците) на държавата членка, на чиято територия пребивава адресатът. Ако органът, издал документа, знае, че адресатът владее единствено някакъв друг език, документът или поне съществената част от него трябва да бъдат преведени на този език.

4. Всички процесуални документи се придружават от писмено указание, че адресатът може да получи информация относно правата и задълженията си във връзка със съответния документ от органа, издал документа, или от други органи на същата държава членка. Параграф 3 се прилага и за това писмено указание.

[…]“.

[3] Конвенция, съставена от Съвета в съответствие с член 34 от Договора за Европейския съюз, за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите — членки на Европейския съюз (ОВ C 197, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 11, стр. 272).

Директива 2014/41

4. Член 1 от Директива 2014/41, озаглавен „Европейска заповед за разследване и задължение за изпълнението ѝ“, предвижда в параграф 1:

„Европейска заповед за разследване (ЕЗР) е съдебно решение, което е било издадено или потвърдено от съдебен орган на държава членка („издаващата държава“), за извършване на едно или няколко конкретно(и) процесуално-следствено(и) действие(я) в друга държава членка („изпълняващата държава“) с оглед получаване на доказателства в съответствие с настоящата директива.

ЕЗР може да бъде издадена и за получаване на доказателства, които вече са на разположение на компетентните органи на изпълняващата държава“.

5. Член 3 от тази директива, озаглавен „Обхват на ЕЗР“, гласи следното:

„ЕЗР обхваща всички процесуално-следствени действия с изключение на създаването на съвместен екип за разследване и събирането на доказателства в рамките на такъв екип, както е предвидено в член 13 от Конвенцията [от 29 май 2000 г.], и в Рамково решение 2002/465/ПВР на Съвета [от 13 юни 2002 година относно съвместните екипи за разследване (ОВ L 162, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 249)], освен за целите на прилагането съответно на член 13, параграф 8 от [тази к]онвенция и на член 1, параграф 8 от Рамковото решение“.

6. Член 9 от посочената директива, озаглавен „Признаване и изпълнение“, предвижда в параграфи 1 и 2:

„1. Изпълняващият орган признава ЕЗР, предадена в съответствие с настоящата директива, без да изисква допълнителни формалности и прави необходимото за нейното изпълнение по същия начин и при същите условия и ред, както ако въпросното процесуално-следствено действие е било разпоредено от орган на изпълняващата държава, освен ако този орган реши да се позове на някое от основанията за непризнаване или неизпълнение или на някое от основанията за отлагане, предвидени в настоящата директива.

2. Изпълняващият орган спазва формалностите и процедурите, изрично посочени от издаващия орган, освен ако в настоящата директива не е предвидено друго и ако тези формалности и процедури не противоречат на основните принципи на правото на изпълняващата държава“.

7. Член 10 от същата директива, озаглавен „Избор на друг вид процесуално-следствено действие“, гласи:

„1. Изпълняващият орган при възможност прибягва до процесуално-следствено действие, различно от предвиденото в ЕЗР, когато:

а) посоченото в ЕЗР процесуално-следствено действие не съществува според правото на изпълняващата държава; или

б) процесуално-следственото действие, посочено в ЕЗР, не би могло да се използва в сходен национален случай.

2. Без да се засяга член 11, параграф 1 не се прилага за следните процесуално-следствени действия, които трябва винаги да могат да се използват съгласно правото на изпълняващата държава:

[…]

в) разпит на свидетел, вещо лице, пострадал, заподозряно или обвиняемо лице или трета страна на територията на изпълняващата държава;

[…]“.

8. Член 24 от Директива 2014/41, озаглавен „Разпит чрез видеоконференция или друго аудио-визуално предаване“, предвижда в параграф 1:

„Ако лице, което се намира на територията на изпълняващата държава, трябва да бъде разпитано като свидетел или вещо лице от компетентните органи в издаващата държава, издаващият орган може да издаде ЕЗР за разпит на свидетеля или вещото лице чрез видеоконференция или друго аудио-визуално предаване в съответствие с параграфи 5—7.

Издаващият орган може да издаде ЕЗР и с цел разпит на заподозряно или обвиняемо лице чрез видеоконференция или друго аудио-визуално предаване“.

9. Член 34 от тази директива, озаглавен „Отношение към други правни инструменти, споразумения и договорености“, предвижда в параграф 1:

„Без да се засяга прилагането им между държавите членки и трети държави, както и временното им прилагане по силата на член 35, считано от 22 май 2017 г. настоящата директива заменя съответните разпоредби на следните конвенции, приложими между държавите членки, обвързани от настоящата директива:

[…]

в) Конвенцията [от 29 май 2000 г.] и Протокола към нея“.

Френското право

10. Член 694-16 от френския Наказателно-процесуален кодекс[4] гласи:

„Европейска заповед за разследване е съдебно решение, издадено от държава членка, наричана издаващата държава, с което чрез използването на общи за всички държави формуляри се иска от друга държава членка, наричана изпълняващата държава, извършването в определен срок на нейна територия на процесуално-следствени действия за събирането на доказателства във връзка с престъпление или за получаването на доказателства, с които изпълняващата държава вече разполага.

[4] Запитващата юрисдикция посочва, че Директива 2014/41 е транспонирана във френското право с членове 694-15 и сл. от френския Наказателно-процесуален кодекс.

Заповедта за разследване може също така да има за цел да предотврати на територията на изпълняващата държава унищожаването, промяната, преместването, предаването на вещ, която може да се използва като доказателство.

Тя може да има за предмет и временното предаване на издаващата държава на лице, задържано в изпълняващата държава, с цел в издаващата държава да се извършат процесуални действия, които изискват присъствието на това лице, или временното предаване на изпълняващата държава на задържано в издаващата държава лице с цел участие в исканите действия по разследване.

Доказателствата, посочени в първите две алинеи, могат да се отнасят и до нарушение от страна на дадено лице на задълженията, произтичащи от осъдителна присъда, дори ако това нарушение не представлява престъпление“.

Фактите по делото в главното производство, преюдициалният въпрос и производството пред Съда

11. На 1 март 2021 г. испанските съдебни органи издават до френските органи европейска заповед за разследване (наричана по-нататък „разглежданата европейска заповед за разследване“), с която искат на AK, която е задържана във Франция във връзка с изпълнение на наказание, да бъде връчен акт за повдигане на обвинение, издаден на 30 септември 2009 г. от Juzgado Central de Instrucción nº 4 de la Audiencia Nacional (Централен следствен съд № 4 към Националния съд, Испания)[5]. Този акт съдържа и заповед за задържане под стража и разпореждане за внасяне на гаранция. С разглежданата европейска заповед за разследване испанските съдебни органи искат също така да се даде възможност на AK, в присъствието на своя адвокат, „да даде обяснения относно съответните деяния“.

12. На 19 юли 2021 г. съдия-следовател към Tribunal judiciaire de Paris (Първоинстанционен съд Париж, Франция) посредством протокол връчва на AK, в присъствието на нейния адвокат, посочения акт за повдигане на обвинение, предоставя на нея и на адвоката ѝ копие от този акт на испански език и снема обясненията на AK[6].

13. На следващия ден AK подава пред следственото отделение на Cour d’appel de Paris (Апелативен съд Париж) жалба за отмяна на този разпит, като по същество твърди, че с европейска заповед за разследване не може да се иска връчване на акт за повдигане на обвинение, съдържащ освен това разпореждане за задържане под стража и за внасяне на гаранция.

14. С решение от 20 април 2022 г. следственото отделение на Cour d’appel de Paris (Апелативен съд Париж) отхвърля жалбата. То установява по-специално, че испанските съдебни органи са поискали не само връчване на акта за повдигане на обвинение на AK, но и да бъде предоставена възможност на последната „да даде обяснения относно съответните

[5] AK е била привлечена като обвиняем за терористични действия.

[6] От протокола от 19 юли 2021 г., изпратен от запитващата юрисдикция по искане на Съда, е видно, че AK е направила следните изявления относно фактите, посочени в постановлението за повдигане на обвинение: „Отхвърлям всички обвинения. Тези обвинения се основават на изявления, които ми се наложи да правя под изтезания преди 20 години. Повтарям това от години, както и в рамките на производството по европейската заповед за [арест]. Представили сме дори доказателства и Cour d’appel de Paris (Апелативен съд Париж) отказва да изпълни европейската заповед за арест. Не разбирам как можете да ми връчвате акт за повдигане на обвинение по дело, по което френският съд е отказал да изпълни европейска заповед за арест“.

деяния“. Това отделение отбелязва също, от една страна, че в разглежданата европейска заповед за разследване е посочено, че исканите действия се вписват „в рамките на преценка за извършено престъпление с оглед на всички обстоятелства, които имат значение за неговата правна квалификация и за виновността на извършителите“, и от друга страна, че макар в съответния формуляр тези органи да не са поставили отметка в квадратчето „разпит на заподозряно или обвиняемо лице“, те ясно са поискали френският съдия-следовател чрез разпит да снеме в протокол обяснения от AK относно деянията, в извършването на които е заподозряна. Следственото отделение на Cour d’appel de Paris (Апелативен съд Париж) стига до извода, че като са поискали AK да уточни позицията си по фактите в присъствието на своя адвокат и при спазване на правото на защита, посочените органи са поискали да се извършат „процесуално-следствени действия за събирането на доказателства във връзка с престъпление“ по смисъла на член 694-16 от френския Наказателно-процесуален кодекс.

15. Срещу това решение AK подава касационна жалба до запитващата юрисдикция.

16. Запитващата юрисдикция отбелязва, че AK поддържа, че с решението от 20 април 2022 г. следственото отделение на Cour d’appel de Paris (Апелативен съд Париж) е нарушило член 1 от Директива 2014/41 и член 694-16 от френския Наказателно-процесуален кодекс. Според AK издаването на европейска заповед за разследване не може да има за предмет „запознаване с повдигнатото обвинение и уведомяване за сезирането на съда“, тъй като тези действия са сред другите инструменти за сътрудничество, по-конкретно по член 696-44 от френския Наказателно-процесуален кодекс[7].

17. За разлика от това генералният адвокат към запитващата юрисдикция счита, че тъй като разглежданата европейска заповед за разследване съдържа „действия по разследване, неразривно свързани с връчването от магистрат на акта за повдигане на обвинение срещу [AK] и със снемането на нейни обяснения в присъствието на адвокат с оглед на спазване на правото на защита“, въпросната заповед цели извършване на процесуално-следствени действия за събирането на доказателства във връзка с престъпление.

18. Запитващата юрисдикция посочва, че Съдът все още не се е произнасял относно материалното приложно поле на европейската заповед за разследване, и по-конкретно относно това дали в него попада връчването на акт за повдигане на обвинение, който съдържа разпореждане за задържане под стража и за внасяне на гаранция. Тя твърди, че изглежда невъзможно да се приеме, че правилното прилагане на правото на Съюза е толкова очевидно, че да не оставя място за каквото и да е основателно съмнение. При тези обстоятелства Cour de cassation (Касационен съд, Франция) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли членове 1 и 3 от Директива 2014/41 да се тълкуват в смисъл, че допускат съдебен орган на държава членка да издаде или потвърди Европейска заповед за разследване, с която се иска, от една страна, връчването на лицето, срещу което се води производството, на акт за повдигане на обвинение пред съд, съдържащ, освен останалото, разпореждане за

[7] Този член има следния текст: „В случай на наказателно преследване в чужбина, когато чуждестранно правителство счете за необходимо връчването на процесуален акт или на присъда на лице, пребиваващо на френска територия, актът се предава в съответствие с предвидените в членове 696-8 и 696-9 форми, придружен при необходимост от превод на френски език. Връчването се извършва лично по искане на прокурора. Оригиналът, удостоверяващ връчването, се връща по същия ред на правителството, подало искането“.

задържане под стража и за внасяне на гаранция, а от друга страна, негов разпит, за да може в присъствието на адвокат да даде необходимите обяснения относно деянията, посочени в този акт?“.

19. АК, френското и нидерландското правителство, както и Европейската комисия представят писмени становища.

20. В отговор на искане на Съда за предоставяне на информация запитващата юрисдикция посочва, че на 9 септември 2022 г. АК е предадена на испанските съдебни органи в изпълнение на три решения, постановени от следственото отделение на Cour d’appel de Paris (Апелативен съд Париж) [8]. Запитващата юрисдикция уточнява също, че протоколът от разпита на АК от 19 юли 2021 г. е бил предаден на тези органи.

Анализ

21. Въпросът, който се поставя в настоящия случай, е дали, като използват европейска заповед за разследване, съдебните органи на държава членка могат да поискат от органите на друга държава членка, от една страна, да връчат на съответното лице акт за повдигане на обвинение, съдържащ също разпореждане за задържане под стража и за внасяне на гаранция, и от друга страна, да разпитат това лице, за да му позволят в присъствието на своя адвокат да изложи всички съображения, които счита за уместни във връзка с изложените в този акт деяния. За да се отговори на този въпрос, е необходимо, първо, да се определи материалното приложно поле на европейската заповед за разследване и второ, да се провери дали горепосочените действия могат да попаднат в това приложно поле.

По материалния обхват на европейската заповед за разследване

22. Член 1, параграф 1 от Директива 2014/41 определя „европейската заповед за разследване“ като съдебно решение, което е било издадено или потвърдено от съдебен орган на държава членка, за извършване на едно или няколко конкретно(и) „процесуално-следствено(и) действие(я)“ в друга държава членка „с оглед получаване на доказателства“ в съответствие с тази директива, включително на такива, които вече са на разположение на компетентните органи на последната посочена държава членка.

23. Член 3 от Директива 2014/41, който се отнася до приложното поле на европейската заповед за разследване, предвижда най-общо, че тя „обхваща всички процесуално-следствени действия“. Посоченият член изключва изрично от това приложно поле само създаването на съвместен екип за разследване и събирането на доказателства в рамките на такъв екип, като тези мерки са предмет на специална правна уредба в член 13 от Конвенцията от 29 май 2000 г. и в Рамково решение 2002/465 [9].

24. Както следва от съображение 8 от Директива 2014/41, законодателят на Съюза е целял европейската заповед за разследване да има „хоризонтален обхват“ и да се прилага за „всички процесуално-следствени действия, насочени към събиране на доказателства“.

[8] А именно две съдебни решения, постановени на 26 септември 2018 г., и едно — на 9 октомври 2019 г.

[9] Вж. също съображение 9 от Директива 2014/41, което гласи, че „[тази] директива не се прилага за трансграничното наблюдение, както е посочено в Конвенцията за прилагане на Шенгенското споразумение […]“.

25. Директива 2014/41 не съдържа определение на понятието „процесуално-следствено действие“, нито списък на действията, чието изпълнение може да бъде поискано чрез европейската заповед за разследване. Вярно е, че в член 10, параграф 2 и в членове 24—31 тя се позовава на редица процесуално-следствени действия. Няма основания обаче да се счита, че този списък представлява изчерпателно изброяване на мерките по разследване, които могат да бъдат предмет на такава заповед. Първата от тези разпоредби определя процесуално-следствените действия, които по принцип винаги трябва да могат да се използват съгласно правото на изпълняващата държава [10]. Що се отнася до членове 24—31 от Директива 2014/41, те съдържат специални разпоредби за някои процесуално-следствени действия, чието използване има специфики, по-специално що се отнася до основанията за отказ [11].

26. Ще отбележа също така, че европейската заповед за разследване е инструмент, основан на принципите на взаимно доверие и взаимно признаване [12], които поначало позволяват на издаващия орган да осигури изпълнението на територията на държава членка, различна от неговата, на процесуално-следствените действия, които счита за необходими. Въведената с Директива 2014/41 система се основава по-специално на идеята, че този орган е в най-подходяща позиция да решава, въз основа на известните му данни относно съответното разследване, кое процесуално-следствено действие да бъде използвано, при условие обаче че изпълняващият орган има възможност да използва друг вид процесуално-следствено действие, ако посоченото в европейската заповед за разследване действие не съществува в неговото национално право или не би било използвано при сходен национален случай [13].

27. С оглед на гореизложеното споделям мнението на френското правителство, че европейската заповед за разследване е инструмент с много широк материален обхват, като понятието „процесуално-следствени действия“ обхваща „широк кръг от действия“. Това не променя факта, както изтъкват всички страни в настоящото производство пред Съда, включително френското правителство, че изпълнението на процесуално-следствени действия, предвидени в европейска заповед за разследване, има за цел единствено да се съберат доказателства [14], а ако са налице необходимите условия за това — тези доказателства да бъдат предадени на издаващия орган [15].

[10] Става въпрос за получаване на информация или доказателства, с които изпълняващият орган вече разполага, за получаване на информация, съдържаща се в бази данни на полицейски или съдебни органи, за разпит на свидетел, вещо лице, пострадал, заподозряно или обвиняемо лице или трета страна на територията на изпълняващата държава, за всяко непринудително процесуално-следствено действие, определено в правото на изпълняващата държава, и за установяване на самоличността на лица, притежаващи абонамент за даден телефонен номер или IP адрес.

[11] Става въпрос за разпит чрез видеоконференция или друго аудио-визуално предаване на свидетел, вещо лице, заподозряно или обвиняемо лице, за разпит на свидетел или вещо лице чрез телефонна конференция, за получаване на банкова или финансова информация, за процесуално-следствени действия, които изискват събирането на доказателства в реално време, непрекъснато и в продължение на определен период, като наблюдение на банкови или финансови операции чрез една или повече посочени сметки или контролирани доставки на територията на изпълняващата държава, разследвания под прикритие и прехващане на далекосъобщения.

[12] Член 1, параграф 2 от Директива 2014/41. Вж. също решение от 8 декември 2020 г., Staatsanwaltschaft Wien (Фалшифицирани нареждания за банков превод) (C-584/19, EU:C:2020:1002, т. 64).

[13] Член 10, параграф 1 и съображение 10 от Директива 2014/41. Съгласно член 10, параграф 3 от тази директива изпълняващият орган може да прибегне и до процесуално-следствено действие, различно от посоченото в европейската заповед за разследване, ако то позволява да се постигне същият резултат, но със средства, „нарушаващи неприкосновеността на лицето в по-малка степен“.

[14] Споделям становището на френското правителство, че „макар понятието „доказателство“ да няма общо определение в правото на Съюза, то преминава в широк смисъл към средствата за доказването на факт или действие в разрешените от закона форми“.

[15] Решение от 2 септември 2021 г., Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster (C-66/20, EU:C:2021:670, т. 41).

28. Тази преценка се потвърждава от редица елементи на Директива 2014/41. Така самото определение на понятието „европейска заповед за разследване“, съдържащо се в член 1, параграф 1 от нея, подчертава факта, че преследваната цел е да се позволи на издаващата държава членка да „[получи] доказателства“. В същия смисъл са съображение 7 („за събиране на доказателства“), съображение 8 („насочени към събиране на доказателства“), съображение 11 („с оглед събирането на тези доказателства“), съображение 24 („за събиране на доказателства“) и съображение 38 („с оглед събирането на доказателства“). Освен това от член 13 от тази директива следва, че доказателствата, получени от органите на изпълняващата държава вследствие на изпълнението на европейската заповед за разследване, са предназначени да бъдат предадени на издаващата държава [16]. В параграф 4 от същия член тези доказателства са определени като „предмети, документи или данни“ [17]. Следва също да се отбележи, че целта на различните процесуално-следствени действия, посочени в член 10, параграф 2 и членове 24—31 от Директива 2014/41 [18], е да се съберат доказателства, предназначени да се установят например наличието на факт или деяние, обстоятелствата, при които е настъпил фактът или е извършено деянието, и самоличността или състоянието на извършителя на деянието.

29. В продължение на гореизложеното споделям мнението на френското и нидерландското правителство, че съображение 34 от Директива 2014/41 предвижда, че „всяка вещ, включително финансови активи, може да бъде обект на различни временни мерки в хода на наказателното производство, не само с цел събиране на доказателства, но и с цел конфискация“, но че в приложното поле на тази директива попадат само мерките, преследващи първата от тези цели [19].

30. Друго убедително доказателство може да се открие в член 22, параграф 1 и член 23, параграф 1 от Директива 2014/41, от които е видно, че европейска заповед за разследване може да бъде издадена с цел временно предаване на задържано лице съответно на издаващата или на изпълняващата държава, но само „с цел извършване на процесуално-следствено действие, с оглед на събирането на доказателства, за което се изисква присъствието“ на това лице на територията на държавата, в която се иска предаването му. В това отношение съображение 25 от тази директива уточнява, че „[к]огато [съответното лице] трябва да бъде предадено на друга държава членка за целите на наказателното преследване, включително за изправяне на лицето пред съд, следва да бъде издадена европейска заповед за арест (ЕЗА) в съответствие с Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета [от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3)]“. Така в решение Staatsanwaltschaft Wien (Фалшифицирани нареждания за банков превод) [20] Съдът подчертава, че европейската заповед за разследване преследва в наказателното производство цел, различна от европейската заповед за арест, в смисъл че докато целта на последната съгласно член 1, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 е задържането и

[16] Член 13, параграф 1, първа алинея от Директива 2014/41 има следния текст: „Изпълняващият орган предава на издаващата държава без ненужно забавяне доказателствата, събрани или вече намиращи се на разположение на компетентните органи на изпълняващата държава в резултат от изпълнението на ЕЗР“.

[17] Вж. също член 15, параграф 1, буква б) от Директива 2014/41.

[18] Вж. бележки под линия 10 и 11 от настоящото заключение.

[19] Съдът е постановил, че „[к]акто се подчертава в съображение 34 от Директива [2014/41], тя урежда само временни мерки с цел събиране на доказателства“ (решение от 8 декември 2020 г., Staatsanwaltschaft Wien (Фалшифицирани нареждания за банков превод), C-584/19, EU:C:2020:1002, т. 71).

[20] Решение от 8 декември 2020 г., Staatsanwaltschaft Wien (Фалшифицирани нареждания за банков превод) (C-584/19, EU:C:2020:1002, т. 72).

предаването на издирвано лице с цел наказателно преследване или изпълнение на присъда за лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане, съгласно член 1, параграф 1 от Директива 2014/41, целта на първата е да се осигури изпълнението на едно или няколко конкретни процесуално-следствени действия с оглед получаване на доказателства.

31. Освен това Съдът многократно е постановявал, че Директива 2014/41 има за цел да замести разпокъсаната и усложнена рамка на събиране на доказателства по наказателни дела с трансгранично измерение. Тя цели, чрез въвеждането на опростена и по-ефикасна система, основана на единен инструмент, наречен „европейска заповед за разследване“, да улесни и ускори съдебното сътрудничество, за да допринесе за осъществяването на целта на Съюза да се превърне в пространство на свобода, сигурност и правосъдие въз основа на високата степен на доверие, която трябва да съществува между държавите членки [21]. В същия ред на мисли бих добавил, че в Стокхолмската програма, приета от Европейския съвет на 10 и 11 декември 2009 г., към която препраща съображение 6 от Директива 2014/41, се посочва, че търсеният „нов модел“ за събиране на доказателства, който по-късно ще стане европейската заповед за разследване, трябва по-специално да е съобразен с „гъвкавостта на традиционната система за правна взаимопомощ“, „би могъл да има широко приложно поле“ и „следва да обхваща възможно най-много видове доказателства, като се съобразява и със съответните мерки“ [22].

32. Накрая, от член 34, параграф 1 от Директива 2014/41 следва, че тя заменя само „съответните разпоредби“ на трите конвенции, посочени в тази разпоредба, сред които е Конвенцията от 29 май 2000 г. Следователно става въпрос само за разпоредбите на тези конвенции, които уреждат същите области като уредените от тази директива, което, както изтъква нидерландското правителство, показва, че тя не обхваща всички възможни молби за правна помощ. Останалите разпоредби на тези конвенции продължават да се прилагат между държавите членки.

По въпроса дали действия като разглежданите в главното производство могат да бъдат поискани в рамките на европейска заповед за разследване

33. Що се отнася до първата част на разглежданата европейска заповед за разследване, подобно на АК, нидерландското правителство и Комисията считам, че връчването на акт за повдигане на обвинение не може да се иска чрез такава заповед. Целта на това действие очевидно не е да се събират доказателства или, по думите на нидерландското правителство, да се получат предмет, документ или данни, които да се използват в наказателно производство. То е формален акт в процеса, който се извършва след приключване на досъдебното производство и е предназначен да информира официално лицето, привлечено като обвиняем, за повдигнатите срещу него обвинения, както и за предаването му на съд.

[21] Решение от 30 април 2024 г., M.N. (EncroChat) (C-670/22, EU:C:2024:372, т. 86 и цитираната съдебна практика).

[22] Европейски съвет, Стокхолмска програма — Отворена и сигурна Европа в услуга и за защита на гражданите (ОВ C 115, 2010 г., стр. 1), точка 3.1.1.

34. Следователно връчването на акт за повдигане на обвинение в друга държава членка не се урежда от Директива 2014/41, а е част от друг инструмент в областта на взаимопомощта по наказателноправни въпроси, в случая — Конвенцията от 29 май 2000 г.[23], и по-точно член 5 от нея. Както отбелязва френското правителство, от обяснителния доклад към тази конвенция[24] е видно, че изразът „процесуални документи“, за който посочената конвенция не съдържа определение, трябва да се тълкува „в широк смисъл“ и като обхващащ например „призовките и съдебните решения“. При липсата в Директива 2014/41 на разпоредба относно връчването на процесуални документи, съответстваща на член 5 от Конвенцията от 29 май 2000 г., последният член остава напълно приложим в съответствие с член 34, параграф 1 от тази директива.

35. Несъмнено може да се допусне, както изтъкват АК и френското правителство, че връчването на процесуален документ може да бъде осъществено в рамките на европейска заповед за разследване в хипотезата, в която то е част от прилагането на посоченото в тази заповед процесуално-следствено действие за събиране на доказателства и е абсолютно необходимо за изпълнението на това процесуално-следствено действие. Подобно разрешение отговаря на необходимостта от гъвкавост на системата за правна взаимопомощ и позволява да се избегне положение, при което компетентните органи ще бъдат принудени да отправят две отделни молби, едната — на основание на Директива 2014/41, а другата — на член 5 от Конвенцията от 29 май 2000 г., което би било в противоречие с преследваната от Директивата цел за ефективност. Така в заключенията си относно европейската заповед за разследване, публикувани на 7 декември 2018 г., Европейската съдебна мрежа отбелязва, че е „общоприето“, че приложното поле на Директива 2014/41 не включва по-специално „връчването на процесуални документи (освен ако са част от процесуално-следственото действие в рамките на [европейска заповед за разследване])“[25]. Също така от доклад на Евроюст от ноември 2020 г. относно европейската заповед за разследване е видно, че връчването на процесуален документ следва да бъде предмет на отделна съдебна поръчка, освен ако „връчването на този документ представлява акт за извършване на процесуално-следственото действие, поискано в [европейската заповед за разследване]“[26]. Отново в същия смисъл, в съвместната бележка на Евроюст и на Европейската съдебна мрежа, цитирана в бележка под линия 23 от настоящото заключение, се посочва, че „обикновено се счита, че Директива [2014/41] не обхваща […] връчването на процесуални документи, освен ако предаването на документ е абсолютно необходимо за процесуално-следственото действие, което е предмет на разследването“. Според тази агенция и тази мрежа „в този случай следва да се прояви гъвкавост по отношение на включването му в [европейската заповед за разследване] в съответствие с член 9, параграф 2 от Директива [2014/41]“[27].

36. Все пак считам, подобно на АК, че описаната в точка 35 от настоящото заключение хипотеза трябва да се разглежда като изключение от принципа, че връчването на процесуални документи не попада в приложното поле на европейската заповед за

[23] Това произтича и от съвместна бележка на Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество в областта на наказателното правосъдие (Евроюст) и Европейската съдебна мрежа относно практическото прилагане на европейската заповед за разследване от юни 2019 г. (стр. 6), посочена от АК и достъпна на следния адрес: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Publications/Reports/2019-06-Joint_Note_EJ-EJN_practical_application_EIO_FR.pdf.

[24] Обяснителен доклад относно Конвенцията от 29 май 2000 година за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите — членки на Европейския съюз (ОВ C 379, 2000 г., стр. 7).

[25] Вж. стр. 2 от този документ, достъпен на следния адрес: https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_RegistryDoc/FR/3096/83/0.

[26] Вж. стр. 20 от този документ, достъпен на следния адрес: https://www.eurojust.europa.eu/publication/report-eurojust-casework-european-investigation-order.

[27] Вж. стр. 6 от този документ.

разследване. Следователно тя трябва да се тълкува стриктно, за да се позволи съвместното съществуване на различните инструменти за европейска правна взаимопомощ по наказателноправни въпроси, без единият да засяга приложното поле на другия, както и специалните процедури, гаранции и условия, предвидени в него. Тази хипотеза би могла да обхване например случай, в който за изпълнението на процесуално-следствено действие, като претърсване в дома на заинтересованото лице, е необходимо решение на съдебния орган, с което това действие се разрешава и което трябва да бъде съобщено предварително на това лице.

37. Струва ми се обаче, както твърди АК, че посочената хипотеза не може да се приложи в случай на връчване на акт за повдигане на обвинение. Целта на това наказателно-процесуално действие, с което приключва досъдебното производство[28], е да се изложат деянията, в които лицето е обвинено, правната им квалификация, както и да се установи наличието на достатъчно доказателства, за да се повдигне обвинение срещу това лице и то да бъде изправено пред съд[29]. Както правилно подчертават АК и нидерландското правителство, актът за повдигане на обвинение по принцип представлява самостоятелен акт в рамките на наказателното преследване, който може да доведе до тежки последици за заинтересованото лице. Не виждам как връчването на такъв процесуален акт би могло да представлява акт за извършване на процесуално-следствено действие, насочено към събиране на доказателства, или да е от съществено значение за подобно действие. За да се върна на хипотезата, предмет на преюдициалния въпрос, струва ми се, както изтъква АК, че разпитът на обвиняемия с цел събиране на доказателства, без да се засяга проверката дали това е бил действителният предмет на искането за разпит в главното производство[30], не е обусловен от връчването на акт за повдигане на обвинение.

38. Що се отнася до обстоятелството, че актът за повдигане на обвинение съдържа и разпореждане за внасяне на гаранция, според мен то по никакъв начин не променя извода, че връчването на такъв акт не може да се иска в рамките на европейска заповед за разследване. Очевидно е, че такова разпореждане, което впрочем е с чисто акцесорен характер, не представлява процесуално-следствено действие, насочено към събиране на доказателства по смисъла на Директива 2014/41[31].

39. Този извод не може да бъде поставен под въпрос и от факта, че актът за повдигане на обвинение съдържа разпореждане за задържане под стража като разглеждането в главното производство. Всъщност, освен в особения случай на временно предаване на вече задържани лица с цел извършване на процесуално-следствено действие по членове 22 и 23 от Директива 2014/41, европейската заповед за разследване не може да съдържа искане за задържане на лице или за продължаване на задържането му[32]. Хипотезата на временно предаване не се отнася до случай като настоящия, като в тази хипотеза задържането под

[28] Така френското правителство посочва, че „актът за повдигане на обвинение […] обикновено свидетелства за приключването на разследването, провеждано от разследващите служби и евентуално съдия-следователя“.

[29] В случая актът за повдигане на обвинение от 30 септември 2009 г. в първата си част съдържа изложение на деянията, в извършването на които е обвинена АК, във втората си част дава наказателноправна квалификация на тези деяния, посочва доказателствата, събрани срещу АК, и излага мотивите, поради които следва да се разпореди внасянето на гаранция от последната, както и задържането ѝ под стража, и в третата си част, която представлява диспозитивът на този акт, се предявява обвинението срещу АК и се разпорежда задържането ѝ под стража, както и внасянето на гаранция в размер на 30 000 евро.

[30] Вж. точка 41 от настоящото заключение.

[31] В случая от акта за повдигане на обвинение от 30 септември 2009 г. е видно, че внасянето на гаранция има за цел да гарантира „финансовата отговорност, която [АК би могла] да понесе в бъдеще“, ако бъде установено, че освен наказателна отговорност, тя носи и гражданска отговорност.

[32] Вж. в този смисъл решение от 8 декември 2020 г., Staatsanwaltschaft Wien (Фалшифицирани нареждания за банков превод) (C-584/19, EU:C:2020:1002, т. 73).

стража на съответното лице няма никаква доказателствена цел, а се иска единствено да се осигури явяването му пред компетентния съд на издаващата държава след внасяне на обвинението.

40. Що се отнася до втората част на разглежданата европейска заповед за разследване, а именно искането за провеждане на разпит на лицето, срещу което се води наказателно производство, за да може то да предостави всякакви полезни сведения относно деянията, посочени във връчения му акт за повдигане на обвинение, вече изтъкнах, че Директива 2014/41 посочва изрично в член 10, параграф 2, буква в) и в член 24, параграф 1, втора алинея изслушването на заподозрян или обвиняем като част от процесуално-следствените действия, които могат да бъдат поискани с такава заповед.

41. При все това, както Комисията правилно подчертава, такова искане за провеждане на разпит би могло да попадне в приложното поле на европейска заповед за разследване само ако то действително има за предмет събирането на доказателства. Случаят не би бил такъв, ако искането за провеждане на разпит всъщност има за цел единствено да позволи на лицето, срещу което се води наказателно производство, да упражни правото си на защита, като изложи своите съображения по повдигнатото срещу него обвинение. В това отношение установявам, че АК и френското правителство спорят относно предмета на искането за разпит, направено в рамките на разглежданата европейска заповед за разследване. Докато посоченото правителство счита, че от тази заповед безспорно следва, че преследваната с искането цел е да се съберат доказателства, АК твърди, че единствената цел на разпита е била да гарантира правото ѝ на защита във връзка с повдигнатото обвинение [33].

42. Запитващата юрисдикция следва да определи точния предмет на разглежданото в главното производство искане за разпит. Ако установи, че това искане няма за цел събиране на доказателства, би следвало да заключи, че както посоченото искане, така и искането за връчване на акта за повдигане на обвинение попадат извън приложното поле на европейската заповед за разследване. За сметка на това, ако тя установи, че искането за разпит действително има за цел събирането на доказателства, според мен тя би могла да потвърди тази част от европейската заповед за разследване, разбира се, ако са спазени предвидените в Директива 2014/41 условия относно съдържанието и формата на такава заповед, както и другите ѝ формални изисквания [34]. Струва ми се, че пълният отказ да се изпълни европейската заповед за разследване, с мотива, че тя не може да включва искане за връчване на акт за повдигане на обвинение, би бил прекомерен и би бил в противоречие с целта за ефективност, преследвана с тази директива.

[33] В този контекст АК отбелязва, че правото на обвиненото лице да изрази становище по повдигнатото обвинение в присъствието на адвоката си, е предвидено в испанския Наказателно-процесуален кодекс в рамките на производството по връчване на акта за повдигане на обвинение.

[34] Вж. по-специално членове 5—7 и 9 от Директива 2014/41.

Заключение

43. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на поставения от Cour de Cassation (Касационен съд, Франция) преюдициален въпрос по следния начин:

„Членове 1 и 3 от Директива 2014/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година относно Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси

трябва да се тълкуват в смисъл, че

не допускат съдебен орган на държава членка да издаде или да потвърди европейска заповед за разследване, с която се цели, от една страна, на лицето, срещу което се води наказателно производство, да се връчи акт за повдигане на обвинение, съдържащ също и разпореждане за задържане под стража и за внасяне на гаранция, и от друга страна, това лице да бъде разпитано, за да може в присъствието на своя адвокат да изложи всички необходими съображения по посочените в акта деяния, ако този разпит реално няма за предмет събирането на доказателства, което националният съд трябва да провери“.